

Erdély

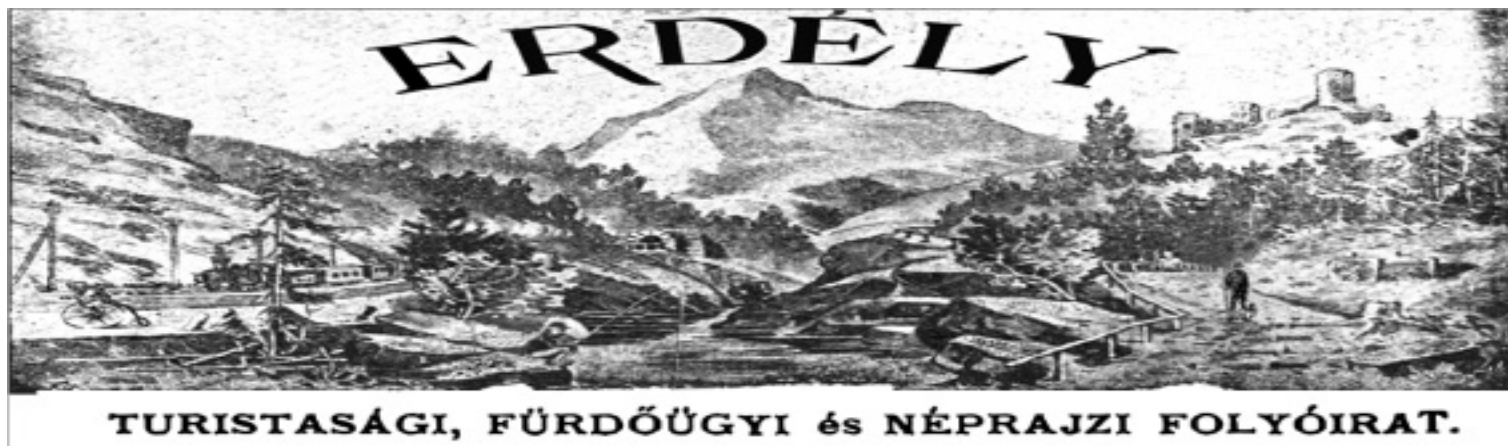
ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 181. szám
2023/10.Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 Értesítője

Szerkesztőség (info@ekkolozsvar.ro):

Kismihály Boglárka,
Tóthpál Tamás.

Főmunkatárs: Pál Gyöngyi

A következő lapszám megjelenik:
2023. november 17.**Meglátogattuk a mezőzáhi Ugron-kastélyt***Napról napra pusztul a gyönyörű épület*

Szeptember közepén hallottuk, hogy egy hónapig hétfégenként látogatható a mezőzáhi Ugron kastély az Anteporum Egyesület idegenvezetésével. Október 8-án tehát elindultunk mi is, hogy végre bejussunk abba a kastélyba, amit kívülről már többször is láttunk, hiszen a mezőzáhi keskenylevelű bazsarózsák miatt már jártunk néhányszor a faluban.

KOVÁCS D. ZSUZSA

Mivel az idegenvezetés déli 12 órára volt meghirdetve, elötte Tordára mentünk, ahol megnéztük a vallászabadság emlékművét, majd a történeti múzeumba látogattunk. A város központjában álló múzeum épülete egykor Sókamaraház volt, a 15–16. században a Torda környékén bányászott só szállítását, adóztatását ebből az épületről irányították. Különösen értékesé teszi, hogy egyike a fennmaradt kevés középkori hivatali épületeknek Erdélyben. A fejedelemség korában a ház kincstári tulajdonba került, így a tordai országgyűlések alkalmával, és a fejedelmi udvar utazásai során is szálláshelyként szolgált a feje-

delem és közvetlen kísérete számára. A földszinten négy nagyobb fogadótermet, az emeleten nyolc lakóhelyiséget alakítottak ki. A bejáratok és az ablakok jelentős hányada kőkerekes. Az épületben történelmi kiállítások mutatják be a környéken talált értékes kő-, bronz- és vaskori leleteket, római és középkori emlékeket, itt látható Körösfői Kriesch Aladár híres festménye, *Az 1568-i tordai országgyűlés*, amelyet a művész a honfoglalás 1000. évfordulójára készített.

Mezőzáh körülbelül egyórányi autóútra fekszik Marosvásárhelytől és Kolozsvártól egyaránt. Itt épített kastélyt gróf Ugron István diplomata 1908–1912 között. Igazi kozmopolita volt, dolgozott Törökországban, Egyiptomban, Olaszországban, Amerikában és Oroszországban is, a magyar és a német mellett hét nyelven beszélt. Számos legenda próbálja megmagyarázni, hogy miért is döntött az egykori tulajdonos úgy, hogy megépítette ezt a romantikusan szép kastélyt. Az egyik szerint Ugron István beleszeretett egy francia nőbe, és azt remélte, ha meggyőzi, hogy költözzön Erdélybe, akkor majd ebben a kastélyban él

vele. A másik legenda is hasonló, csak hogy ezúttal az orosz cárlányáról szól a love story. Akárhogy is volt, az biztos, hogy sohasem házasodott meg, magányosan élte le életét, kastélyát a testvére unokájára hagyta, akit örökre fogadott. Idegenvezetőnk mesélt a birtok és a család történetéről, Ugron István lenyűgöző életéről és pályafutásáról, a kastély építésének történetéről, a berendezéséről a korabeli leltár alapján és egyéb érdekességekről. Megcsodálhattuk az épület külső díszítését, majd a szobákba lépve az ismeretelés alapján elképzelhettük, hogy milyen lehetett itt az élet 100 évvel ezelőtt, és láthattuk, hogy mennyire tönkre lehet tenni egy gyönyörű kastélyt. Államosítás után a mezőzáhi Ugron-kastélyból a berendezési tárgyak legjavát hivatalos személyek hordták szét. A kastélyban 1954-ig gabonagyűjtő központ, 1954–1959 között iskola és 1959–1962 között gazdasági líceum működött. Az épületben 1963 óta gyerekközpont működött, amelyet 2012 júliusában számoltak fel. Azóta elhagyatottan áll és napról napra pusztul. Sajnos a család, bár próbálkozott, nem tudta visszaszerezni,

A mezőzáhi Ugron-kastély

most a Maros Megyei Múzeum igazgatása alá tartozik és eladó. Reménykedjünk, hogy jó gazdája lesz.

Kirándulásunkat Magyarsovátton fejeztük be, ahol a több mint 700 éves unitárius templomba látogattunk, amelyet meglévő családi templomként említ az 1311-es oklevél.

Bár a templomot többször is bővítették az évszázadok során, főbb alkotóelemei és falfestményei, amelyek rendkívül töredékesen maradtak fenn, mind 1311 előttről valók. A bejáratozat védő portikusok, a szépen faragott kő szőszék és a karzat az 1790-es átalakítások alkalmával készült.

Szeptemberi élmények: Nagybánya és Koltó

Nagybányára és Koltóra kirándultunk szeptember 23-án. Tettük ezt azért, mert a nyáron a Máramaros Megyei Művészeti Múzeumban nagyszerű időszakos kiállítás nyílt: *Nagybányai remekművek magángyűjteményekből*. Erre a kiállításra olyan festményeket sikerült kölcsönkérni magángyűjteményekből, amelyek még soha nem szerepeltek kiállításon. Emellett a múzeum állandó kiállítását is megnéztük, ami szintén a nagybányai festőiskola művészeinek alkotásaiból áll. Élmény volt hallgatni nagy tudású tárlatvezetőnk, amint a képekről, a festőiskoláról mesélt.

K. D. Zs.

Nagybánya, a középkorban virágzó bányászközpont, a 19. század végén az álmos, vidéki városok csendes életét élte. A máramarosi hegyek lábánál, a gyors folyású Zazar folyó partján elterülő település déli irányba tágas síkságra nézett. A nyári nap sötétzöld erdőkről és világosabb, legelők borította hegyoldalokról vetült a városra, szokatlan élességgel emelve ki a színeket. Ideális terep volt olyan festőcsoport számára, amely a természet hű követését tűzte ki célul maga elé.

Hollósy Simon 1886-ban alapított müncheni szabadiskolájában merült fel először az a gondolat, hogy a nyári hónapokat az iskola Nagybanánán töltsék. Azért ott, mert Hollósy két tanítványa, Thorma János és Réti

István – mint a nagybányai polgárság képviselői – kedvező feltételeket ígérhettek Hollósynak, aki máramarosszigeti születésű lévén ismerte a vidék természeti adottságait. Kezdetül úgy gondolták, hogy az iskola növendékei mellett meghívják Nagybanánára mindazokat, akik az akadémizmussal szembehelyezkedve a magyar festészet naturalista szellemében történő megújítását szorgalmazzák, ami magával hozta egy festőkolónia megalapításának lehetőségét. Ezen előzmények után, 1895-ben Máramaros vármegye a millennium hangulatában megrendelte Hollósy Simontól, hogy a történelmi nevezetességű Huszt várát nagy méretű olajképen fesse meg. Nemsokára a nagybányai illetőségű Thorma Jánosban és

Réti Istvánban megszületett az ötlet: nyárra az egész iskola költözzön Nagybanánára. A város vezetősége, Turman Olivér polgármesterrel az élén örömmel fogadta a festők nemzetközi csapatát, s a Jókai-dombon, Stoll Béla felajánlása nyomán, ideiglenes műtermet adtak át a munka céljaira. Az 1896-os kezdés egybeesett a magyarok honfoglalásának ezredik évfordulóját ünneplő rendezvényekkel.

A festőiskola alapítóinak szoborcsoportja

Az itt alkotó művészeknek köszönhetően Nagybanána utcái, hegyei és egykori mindennapjai festmények, rajzok ezreiről köszönnek vissza.

A város történelmi központjában tett sétánk során a város jelentősebb épületeit, szobrai, emléktábláit kerestük fel. Idén májusban készült el a nagybányai művésztelep alapítóinak szoborcsoportja, Deák Árpád nagyváradi szobrászművész alkotása. Hollósy Simon, Réti Ist-

ván, Iványi-Grünwald Béla, Thorma János és Ferenczy Károly bronzból készült, életnagyságúnál nagyobb alakjai nem állnak talapzaton, és a művésztelep felé vezető Híd utcára néznek. Petőfi emléket is őrzi egy épület a főtéren, ahogy szinte valamennyi erdélyi városban. A költő és ifjú felesége 1847. szeptember 8-án, erdői esküvőjük után, keréktörés miatt már nem jutott el Koltóra, nászútjuk színhelyére, ezért a nászéjszakát a nagybányai Fekete Sas fogadóban töltötték, emléktábla jelzi az eseményt.

Mi viszont eljutottunk Koltóra, Petőfi Sándor és Szendrey Júlia 1847 szeptemberében beteljesült boldogságának helyszínére. A koltói mézeshegyek a maradéktalan boldogság hetei voltak nagy költőnk életében, aki itt léte során a magyar irodalomnak olyan gyöngyszemeket ajándékozott, mint a *Szeptember végén, Beszél a fákkal a bús őszi szél, Mi a szerelem?*

A szépen felújított Teleki-kastélyban berendezett kiállítás méltó emléket állít a szabadsággért életét áldozó lángelkű költőnknek.

Kalandos kirándulás az Ózek völgyébe

Szépen indult a szeptember, tovább tartott a nyári meleg, a kék ég, a napsütés, az igazi kellemes, kirándulásra csalogató idő, kivéve azt a néhány záporos, zivataros délutánt, amelyeken a vészjelzés megszólalt a telefonokon és a lezúduló esőmennyiség megnehezítette a városban a közlekedést. A réteken, a fű között már megjelentek az őszi kikericsok halványlila virágai, jelezve, hogy vegyük észre, itt van már az ősz. Még minden szép zöld, de ha megfigyeljük, a napsugarak fényében, a fák felső ágain, a levelek hegyén már megjelent az aranyosbarnás árnyalat, ami jelzi, hogy a természet nem sokára őszi színekbe öltözik.

PÁL GYÖNGYI

Egyik régi kedvelt kirándulóhelyünkre, az Ózek völgyébe terveztünk kirándulást szeptember 30-án, kihasználva a szép időt. Napok óta kellemes meleg volt az idő, ragyogó kék égbolt, sehol egy felhő, jobbat nem is kívánhattunk volna szeptember utolsó napjára. Az indulást szokás szerint az M16-os autóbussz Tanítók háza (Posada utca) mögötti megállójáról terveztük a bükki lakótelepig. Ez a járat Csűrűlye (Ciurila) községig közlekedik. Sajnos, csak a reggeli indulásnál tudtuk meg, hogy a járatot a tömegközlekedési válalat erre a napra, az aznap zajló autóverseny miatt (Raliul Clujului) törölte. De nemcsak ezt a járatot, hanem a 46L-t is, amely a Hajnal negyeden keresztül, a bükki telepen levő Sunny Hill hotelig közlekedik. Így reggel 9 óra és 15.45 között nem indult autóbussz azon az útvonalon. Reggel 8.45 óra körül már gyülekeztünk a megállóban, próbáltunk megoldást találni az utazásra, túl szép volt az idő ahhoz, hogy elhasszunk a kiruccanás. Régebb sokszor gyalog vágtunk neki ennek az útnak, de akkor még nem volt ekkora forgalom a kolozsvári utakon, és eltelt azóta jó néhány év is. Volt, amikor a Monostor negyed végéről indultunk el az erdőn keresztül vezető gyalogösvényeken a Bükki házakig, vagy a Hajnal negyedi végállomásra, de akkor még nem volt felépülve a Tordai út és a Mező utca között az Európa negyed. Végül a 35-ös autóbusszhoz indultunk, a megálló nem volt messze, csak a román opera mellett – gondoltuk, jó lesz a Hajnal negyedi végállomásig. A megállóban ott állt a 46-os autóbussz (ez nem is jutott eddig eszünkbe), ez az Eugen Ionescu úton közlekedik, majdnem a szelicei útig visz, gondoltuk, közelebb jutunk az úti célunkhoz. Felszálltunk, közben értesítettük a változásokról még néhány túratársunkat,

akik a Hajnal negyedből szoktak csatlakozni a csoporthoz. Hamarosan eljuttunk a Still hotelhez, a bükki telep felé vezető útig, így csak 3 km-rel lett hosszabb az utunk annál, ha az M16-os autóbusszal utaztunk volna. Sok új ház épült a bükki telepen, gyalogosan ezekre is jobban felfigyeltünk. Az egykori kemping helyén óriási építkezés zajlik, hatalmas turisztikai központ készül fedett medencékkel, sportpályákkal, ötszillagos hotellel.

Letértünk az aszfaltos útról balra, és elindultunk az erdőben, az egykori – 1990 után már nem működő – „új menedékháznak” nevezett épület felé vezető úton. Rég nem jártunk már arra. Az épület földszintjén akkoriban vendéglő volt, felette nagy terasz, amelyet később befedtek. Szép kilátás tárult eléink a Feleki-gerincre és Kolozsvár keleti részeire. Az épület már elhagyottan áll (egy időben talán a hadsereg használta), körben benőtte a növényzet és a bozót. Az erdőben vezető ösvényen felfelé haladtunk, majd kiértünk a Feleki-tetőn levő legelőkre, ahonnan kelet felé Erdőfelek és a mellette levő víztorony látszik, nyugatra a csillagvizsgáló épülete, azon túl a Mikesi-házak és mögöttük a Mikes-gerinc, északra a Bükk-erdő takarja Kolozsvárt, az Erdőfelekről jövő makadámút pedig az erdőszélen halad a Mikesi-házak és az adrenalinpark felé. A csillagvizsgáló mellett találkoztunk egyik EKE-társunkkal, aki gyalog jött a Monostor negyedből. Balra, a völgy felé, fehér törzsű fiatal nyírfák között szekérút halad, feljebb a tetőn gyalogösvény kacskaringózik az erdőben, amely végül meredeken ereszkedik lefelé, a völgyben levő házikóhoz. A völgy a Kolozsvár környéke térképén Malom-völgy néven szerepel. Az Ózek völgyének kis patakja a Malom-patakba ömlik. Beereszkedtünk a völgybe, a csoport egy része az ösvényen gyalogolt, a többiek a Malom-völgy oldalában haladó szekérúton. Közben óztláb és tinóru gombát szedgettünk, nagy csoport piros színű és fehér pettyes légyöld galócát is láttunk, ezek mérges gombák, nem fogyaszthatók, csak fényképeztük őket, képen jól mutatnak élénk színük miatt. Végre, déli 12 óra felé beértünk a völgyben levő házikó kerítése mellett levő asztal és pad mellé, ahol elfogyasztottuk útravalónkat.

A gyaloglás és gombászás után egyben volt a csapat, még négyen hiányoztak, ők telefonon szóltak, hogy nem jönnek le a völgybe, mert útközben elveszett egy mobiltelefon, így visszafordultak, hogy megkeressék.

Kellemesen telt az idő, lementünk a patakok összefolyásáig (a Ma-

lom-völgy és az Ózek völgyének a patakjai), de sajnos kevés gömbkövet láttunk. A két patak összefolyásánál kialakult kis tisztás volt régen a kedvenc helyünk, ahol kis vízesés is csordogált és sok gömb alakú homokkő hevert a patakmederben. Most a hely elvadult, a megmaradt kövek összetörték. Az Ózek völgye híres képződményei, a gömbkövek letűnt kor emlékeit őrzik. Valószínűleg a hajdani tenger visszahúzódása nyomán itt maradt kőzetekből keletkeztek, amelyek köré a szubtrópusi erdők szén-dioxidban dús vizének köszönhetően homokszemcsék cementeződtek. Ezek a gömbkövek különböző méretűek voltak, a dió nagyságától elérték az 1,5 m-es átmérőt is. Sajnos, számuk egyre fogy, hiszen házak díszítésére is felhasználják. Kolozsvár környékének ezek a geológiai érdekességei, a „feleki gömbök” a Feleki-gerinc déli oldalában Györgyfalvától Szelicségig mindenütt megtalálhatók, Jókai Mór is megemlíti őket írásában: „Kolozsvárt elhagyva Feleken vitt keresztül az út, melynek hegyein teremnek azok az óriási kőgömböcök, miknek keletkezéséről nincsenek tisztában tudósaink.” A Malom-völgy több ősrégi botanikai ritkaság lelőhelye is, emiatt természetvédelmi területté nyilvánították.

A legszebb gömbköveket egykoron az Ózek völgyében láthattuk, ezért vált ez a világtól elzárt csendes völgy a kolozsvári természetjárók egyik kedvenc kirándulóhelyévé. Ennek a különleges völgynek a felső részéhez a Feleki-tetőről, a csillagvizsgáló mellett elhaladó útról juthatunk el, az alsó részéhez pedig Erdőfelekről, az országút tordai lejtőjén jobbra kanyarodva. A völgy bejáratánál az országútról jól látható tábla áll „Valea Căprioarelor” felirattal. A völgynek ez a része, sajnos, egyre jobban beépül.

Gömbköveket napjainkban inkább a Sáros-Bükk felső részében láthatunk, azon az útszakaszon, amely a bükki teleptől a Mikes-tető háza felé halad (kék és piros sáv jelzés), de számuk ott is apad. Elindultunk visszafelé az alsó szekérúton a csillagvizsgáló felé, majd beereszkedtünk az erdőn keresztül a bükki telepre. Útközben talákoztunk a lemaradt túratársainkkal, akik az erdőben elhelyezett padoknál tartottak ebédszünetet, és mivel minden jó, ha a vége jó, az elveszett telefont is megtalálták. Együtt haladtunk a piros jelzésen tovább a Páter úton a Diósig, onnan a Monostor lakónegyedig. A túrán 23-an vettünk részt, és 18 km-t tettünk meg. Csodálatosan szép őszi nap volt, és a visszajelzések alapján úgy tűnt, hogy mindenki jól érezte magát.

Novemberi bakancslista

■ **November 1. (szerda):** Hagyományos séta a Páter-gerincen (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.

■ **November 4. (szombat):** A Bükk-tetőtől a Bocsor-hegyig gombászás (10 km, 250 m szintkülönbség). Találkozás az M21-es Bucium utcai megállójáról 10 órakor. Csatlakozni lehet Szászfenesenen, a végállomáson 10.30 órakor. Visszatérés Magyarlónáról az M23-as busszal 15.25 órakor. Szervező: Kiss János.

■ **November 5. (vasárnap):** Gyalogtúra a Dregán-tó közelében lévő Nagy-hegyre (20 km, szintemelkedés 390 m, szintereszkedés 985 m). Utazás autóbusszal, előzetes jelentkezés október 27-ig. Részletek a honlapon. Szervező: Szima Márton.

■ **November 8. (szerda):** Hagyományos séta az István-forráshoz (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.

■ **November 11. (szombat):** Kajántói fenyves erdő – Nádasköröd – Kisbácsi-erdő (23 km, 640 m szintkülönbség). Találkozás 9 órakor a vasútállomás előtt. Szervező: Kiss János. ♦ Árpádcsúcs (16 km). Találkozás 8.45 órakor az M16-os autóbussz Posada utcai (Tanítók háza mögött) megállójáról, az autóbussz 9 órakor indul. Szervező: Pál Gyöngyi.

■ **November 13–15. (hétfő–szerda):** Vári László-emléktúra a Vlegyászára. Bejelentkezni telefonon november 7-ig a szervezőnél. Szervező: Szilágyi András.

■ **November 15. (szerda):** Hagyományos séta a Cérna-forráshoz (8 km). A Cérna-forrás tisztásán Bozsoki Adrienn madzagos fotókiállítás rendez. Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.

■ **November 18. (szombat):** Kirándulás a patai sóstóhoz – Szakács Éva-emléktúra. A túra két változatban indul. **1.** Gyalog a patai sóstóhoz (12 km). Találkozás 9 órakor az IRA-nál (a 6-os trolibusz végállomása). Bejelentkezni telefonon Csorba Annánál. A túra csak akkor indul, ha van jelentkezés. **2.** Az M13-as autóbusszal Györgyfalváig, onnan gyalog a patai sóstóhoz Tóthpál Tamással (6 km). Találkozás 9.05 órakor a Posada utcai (Tanítók háza mögött) megállóban (autóbussz 9.20 órakor indul). Utazás Kolozspatáról vissza Kolozsvárra a 17.05 órakor induló M45-ös autóbusszal (távolság sóstó–Pata: 2 km). Szervezők: Csorba Anna és Tóthpál Tamás.

■ **November 22. (szerda):** Hagyományos séta a Rejtett-forráshoz (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.

■ **November 25. (szombat):** A Sárosbükk 4. emeletétől a Gorbó-csúcsig (20 km, 250 m szintkülönbség). Találkozás az M16-os Tanítók háza mögötti megállójáról 8.45 órakor. Szervező: Kiss János.

■ **November 26. (vasárnap):** Gyalogtúra a havasrekettyei vízeséshez és a Sasbérc kilátóhoz. A túra útvonala: Stanciu-tisztás – havasrekettyei vízesés – Sasbérc kilátó – Kőrizstető (Scind-Frăsinet), (12 km, szintemelkedés 485 m, szintereszkedés 650 m). Utazás kisbusszal, előzetes jelentkezés november 17-ig. Részletek a honlapon. Szervező: Szima Márton.

■ **November 29. (szerda):** Hagyományos séta a Páter-gerincen (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.

Ügyfélszolgálat

■ Keddtől péntekig előzetes telefonos egyeztetés alapján (Kolozsvár, Magyar/21 Decembrie 1989 utca 116., az udvarban a bal oldali épület). Irodavezető: Kismihály Boglárka (0771-535848). Pénztár: az ügyfélszolgálati irodában. További naprakész információk a honlapon (ekekolozsvar.ro) vagy az egyesület Facebook-oldalán (EKE – Kolozsvár 1891)

Túravezetők, szervezők elérhetőségei

Csorba Anna 0740-407652
Kiss János 0364-807639
Pál Gyöngyi 0742-373546
Szabó János 0757-220682
Szima Márton 0766-703575
Szilágyi András 0742-625130
Tóthpál Tamás 0748-66482
Elnök: Kovács Diószegi Zsuzsa 0747-070790
Irodavezető: Kismihály Boglárka 0771-535848

Ebédszünet az Ózek völgyi pihenőhelyénél